

Náučný chodník históriou a tradíciami v obci Čierny Balog

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Brezno
Geomorfologické jednotky:	Veporské vrchy
Geologická jednotka:	veporské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus a vlak Čierny Balog
Východisko:	Čierny Balog, centrum obce - rázcestie pri COOP Jednota
Trasa:	Čierny Balog - Lesnícky skanzen Vydrovo
Dĺžka, prevýšenie:	1,8 km, prevýšenie 80 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	14
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické

Typ chodníka: samoobslužný, obojsmerný, líniový, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2008

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave, pravidelne obnovované (2021).

Textový sprievodca: nie je; informačné panely sú na webovej stránke obce

Kontakt: Obecný úrad Čierny Balog, Závodie 2/2, 97652 Čierny Balog, tel. 048/6304310, mail: info@ciernybalog.sk

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre vlastivednú vychádzku. Odporúčame spojiť s návštevou Lesníckeho skanzenu vo Vydrove a využiť Čiernohronskú železnicu na návrat do Čierneho Balogu.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Čierny Balog. Obec južne od Brezna vo Veporských vrchoch na rieke Čierny Hron. Osídľovanie územia vo väčšom rozsahu nastalo v 15. storočí, kedy do oblasti Horehronia prišli valašskí pastieri. O storočie neskôr sa tu začali usadzovať drevorubači, ktorí tu už okolo roku 1550 ťažili drevo pre potreby baní a hút. Okrem ťažby dreva a jeho splavovania sa obyvatelia venovali i poľnohospodárstvu a chovu dobytka a oviec. Postupne začali vznikať nové pasienky a časom aj osady, ktoré využívali novovzniknuté plochy na vznik obydľí, bližšie pri zdrojoch dreva a železnej rudy. Čierny Balog tvorí 13 pôvodných osád. Medzi najvýznamnejšie pamiatky v obci patrí Rímskokatolícky kostol Panny Márie Nanebovzatej v osade Čierny Balog, jednoloďová klasicistická stavba z roku 1804. Stojí na mieste staršieho dreveného kostola z roku 1753. V osade Dobroč je Rímskokatolícky kostol premenenia Pána, jednoduchá jednoloďová stavba s vežou tvoriacou súčasť hmoty kostola z roku 1936. V obci sa zachovali domy pôvodnej ľudovej architektúry. V súčasnosti je obec významným centrom turistického ruchu.

Lesnícky skanzen Vydrovo. Jedinečné lesnícke múzeum pri Čiernom Balogu. Skanzen bol založený v roku 2002 a zriaďovateľom bol štátny podnik Lesy SR. Popri cca 4 km dlhom náučnom chodníku sa nachádza 75 zastávok, prezentujúcich históriu, pestovanie, ochranu a význam lesa, jeho životadárne funkcie a krásy, ale i prácu lesníkov.

Čiernohronská železnica. Úzkokoľajná lesná železnica s rozchodom 760 mm pre potreby zväžania drevnej hmoty z povodia Čierneho Hrona, ktorej výstavba začala v roku 1908. S maximálnou dĺžkou takmer 132 km siahali jej vetvy hlboko do Slovenského rudohoria. V 80-tych rokoch bola ČHŽ určená na likvidáciu. Nebyť nadšených dobrovoľníkov, postihol by ju rovnaký osud ako desiatky ďalších úzkokoľajok na Slovensku, ktoré boli zrušené a rozobraté. Oživená premávka na kúsku trate sa začala 1. 5. 1992. Rovnako aj tento rok začína železnička hlavnú turistickú sezónu 1. mája. Každoročne s týmto dátumom spúšťa svoju prevádzku na trati Chvatimech (časť Podbrezovej) - Hronec - Čierny Balog - Skanzen Vydrovo a späť. Aktuálny cestovný poriadok a cestovné ČHŽ nájdete na webovej stránke železničky www.chz.sk.

Múzeum Čiernohronskej železnice. V stanici Čierny Balog je celoročne otvorené múzeum lesných železníc, s exponátmi z výstavby i prevádzky lesných železníc na Slovensku i v celom Karpatskom oblúku. Súčasťou múzea je i živý model zachovanej trate ČHŽ v modelovej mierke H0, ktorý si môžu tlačidlom samé spúšťať deti, množstvo historických fotografií i trojrozmerných exponátov, napr. ručná drevená traťmajstrovská drezina, rozchodky, výkoľajky, vrtačky a píly na koľajnici, ale i staničná váha - decimálka, pasca na medvede, či vyše storočný hodinový stroj z kostola v Čiernom Balogu s ručne vyrábanými ozubenými kolieskami. Na väčšinu exponátov si môžu návštevníci aj siahnuť a vyskúšať si

napríklad odrezať kus koľajničky. Vo vonkajšej expozícii sú na staničných koľajach celoročne vystavené rôzne druhy motorových i parných rušňov, nákladných i osobných vozňov. Na požiadanie pre skupiny a školské výlety poskytnúť odborného sprievodcu.

Jozef Dekret-Matejovie (1774 - 1841). Významný rodák z Čierneho Balogu, lesník a priekopník v obnove lesov. Jeho zásluhou sa na Slovensku začalo s výsevom v lesoch z vlastných zdrojov, spúšťaním dreva rigolmi a zaviedlo sa všeobecné používanie ručnej píly namiesto sekery.

Dobročský prales. Národná prírodná rezervácia Dobročský prales sa nachádza v chotári obce Čierny Balog, šesť kilometrov južne od osady Dobroč, v závere doliny Brôtovo, v lokalite Pod Geraukou a je jedným z najstarších chránených území na Slovensku - od roku 1913. Dôvodom ochrany je zachovanie posledných zvyškov pôvodných lesov, ktoré sa vyvíjali na našom území tisícročia. Prales sa nachádza vo Veporských vrchoch, v jedľovo-bukovom vegetačnom pásme, v nadmorskej výške 700-1000 m n.m. Hlavnými drevinami pralesa sú jedľa, smrek, buk, menej javor horský, jaseň štíhly a brest horský. Jedľa sa prirodzene dožíva 450, smrek 350, a buk 250 rokov. V súčasnosti najväčšie stromy v pralese odumierajú. V Dobročskom pralese koncom novembra 1964 víchor zlomil legendárnu „Dobročskú jedľu“, ktorú ešte v roku 1935 podrobne zmeral Ing. Anton Hatiar (výška 56 m, priemer kmeňa 193 cm, objem dreva 54,9 m³, váha 38 ton, vek asi 500 rokov). Patrila medzi najmohutnejšie v Európe. Napriek tomu tu ešte stále rastie 170 stromov hrubších ako 100 cm a 13 stromov hrubších ako 130 cm. Vývoj Dobročského pralesa prebieha ako cyklus, v ktorom sú zastúpené všetky vývojové štádiá (dorastanie, optimum a rozpad) a fázy (obnova a dožívanie), ktoré sa vzájomne prelínajú. Celý vývojový cyklus pralesa trvá 400 rokov. Dobročský prales je v zmysle zákona o ochrane prírody pre verejnosť úplne uzatvorený: Vstup do pralesa je možný len pre odborné exkurzie so sprievodcom z OZ Lesy SR š.p. Čierny Balog.

Obsah informačných panelov

1. Úvodný panel
2. Čierny Balog osada Krám
3. Čierny Balog osada Jergov
4. Čierny Balog osada Balog
5. Čierny Balog osada Závodie
6. Osada Vydrovo
7. Osada Medvedšov
8. Osada Dolina
9. Osada Fajtov
10. Osada Komov
11. Osada Látky
12. Osada Jánošovka
13. Osada Pustô
14. Osada Dobroč
15. Úvodný panel

